

ANADOLU'NUN 13. YÜZYIL DEVRİMCİLERİ

Aydınlık Gazetesi, 12 Nisan 2016

Yıldırım Koç

Thomas More (1478-1538) büyük bir hümanistti; ancak devrimci değildi.

Thomas More'u değerlendirirken, ondan önce sınıfsız ve sömürsüz bir dünyayı savunan ve bu amaca ulaşabilmek için hayatını ortaya koyma cesaret ve inancına sahip olanları hatırlamak ve saygıyla anmak gerekir.

Thomas More'dan yaklaşık 250 yıl önce Anadolu'da böyle yiğit insanlar vardı.

DEVİRİMCİ BABALILAR

Baba İlyas isimli bir Türkmen dervişi, 13. yüzyılın başlarında Horasan'dan Kırşehir'e, oradan da Amasya'ya geldi ve çalışmalarına başladı. Dergaha katılan Baba İshak isimli bir derviş, o yıllarda Anadolu'da hakim olan huzursuzlukları dile getirerek geniş bir mürid kitlesi topladı. Baba İlyas ve Baba İshak, Babailik hareketini oluşturdu.

Bu konudaki kaynaklardan biri, Füzuan Husrev Tökin'in **Türkiye'de Halk Hareketleri** (İstanbul, 1968) kitabıdır. Ayrıca, Prof.Dr.Fuad Köprülü'nün **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar** (4. Baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 1981), Prof.Dr.Osman Turan'ın **Selçuklular Zamanında Türkiye Tarihi** (Nakışlar Yay., İstanbul, 1984) ve Çetin Yetkin'in **Etnik ve Toplumsal Yönleriyle Türk Halk Hareketleri ve Devrimler** (May Yay., İst., 1974) kitaplarına bakılabilir. Ben F.H.Tökin'in kitabından aktarma yapacağım.

SINIFSIZ VE SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA ÖZLEMİ

"Babailer, sosyal düzende eşitlik istiyorlardı. Bir çeşit, dini sosyalizme taraftardılar. Babailer Tokat, Çorum, Sivas, Şarki Karahisar, Canik vilayetlerinde binlerce Türkmen'i kazandılar." (s.21)

Baba İshak şunları savunuyordu:

"Yer yüzü, insanların müşterek evidir. Yer altı da yine insanların müşterek ve son sığınakları olduğu gibi, müşterek evde ayrılık, gayrılık olamaz. Bir zorba azınlığı tarafından, eşit haklara sahip olan insanlara baskı yapılamaz. Hakları ve malları alınamaz. Dünya nimetlerini sadece kendi nefislerine, yakınlarına hasretmiş ve bütün hakları inkar eden baskıcı zorbaların tutsağı olmayınız."

F.H.Tökin şunları yazıyor: "Baba İshak, Selçuklu saltanatının yıkılacağını, yeni ve mutlu bir düzen kurulacağını, bu yeni düzende eşit haklar, özgürlük, toprağın eşit şekilde dağıtımı, vergilerin kaldırılacağını öne sürüyordu. (...) Amasya, Urfa, Şimşat, Kefersuud, Maraş, Antep, Tokat, Sivas ve Çorum halkı, köylüler, Türkmenler 50 bin kişilik bir kuvvetle Baba İshak'ın etrafında toplandılar. Ve 3 Ağustos 1239 tarihinde harekete geçtiler. Bir halk tepkisi olarak ortaya çıkan Babalılar hareketi karşısında memleket eşrafı, zenginler, beyler Konya'ya sığındılar; kimi de Mısır'a kaçtı." (s.26)

DÜŞÜNCEYİ EYLEME GEÇİRME CESARETİ

Selçuklu ordusu, saflarında bulunan Frank ve Bizans askerlerinin yardımıyla, Baba İshak'ın ordusunu yendi. Babalılar Amasya kalesine sığındı. Baba İshak ele geçirildi. Baba İshak idama götürülürken, haklarını almak için bütün Anadolu'ya hakim oluncaya kadar mücadeleye devam edilmesi gerektiğini bildirdi. Baba İshak'ı 23 Temmuz 1240 günü Amasya kalesinde astılar.

Babailerin arzuladığı dünya, Thomas More'un Ütopya'sından çok daha insancıldı.

Thomas More'dan yaklaşık 250 yıl önce bu Anadolu Türkmenlerinin ülküsü, sınıfsız ve sömürsüz bir dünyaydı. Thomas More'dan farklı olarak, köleliğe ve başkalarının kullanılmasına karşıydılar. Hümanist görüşler ileri sürüp, sömürü düzenine hizmet etmediler. Devrimciydiler.

Ne yazık ki hümanist Thomas More kendisinden 250 yıl önce yaşayan bu yiğit insanlardan inanç ve ırk ayrımı yapmayan gerçek hümanizmi ve sömürü düzenine canları pahasına karşı çıkmayı öğrenemedi.

Işıklar içinde yatsınlar.